

EVANG. EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre . . .	12 kor.
Fél évre . . .	6 "
Negyedévre . . .	3 "
Egy szám ára	24 fill.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Kiadótulajdonos és szerkesztő:

VERES JÓZSEF.

Felölős szerkesztő:

HAJTS BÁLINT.

Hirdetés díja:

Egész oldal . . .	16 kor.
Fél oldal . . .	8 "
Negyed oldal . . .	4 "
Nyolczad oldal . . .	2 "

Megnyitó beszéd.

Tartotta: Zsilinszky Mihály államtitkár, ker. felügyelő, a bányai egyházkerület közgyűlésén, Budapesten.

Méltóságos és főtisztelendő közgyűlés!

Valahányszor egy-egy közigazgatási év lefolyása után e helyen összegyülekezünk, hogy egyházi ügyeink telett tanácskozzunk, — mindannyiszor önkéntelenül a multa tekintünk vissza és a feltűnt fejlemények alapján igyekezünk javítani és fejleszteni egyházi intézményeinket.

A multnak tanúságaiból és sikereiből merítünk erőt a jelenkor küzdelmeihez. Mindenkor azon célból, hogy a jövőt biztossítsuk és utódainknak az evaug. egyház érdekében kifejtendő munka folytatását megkönnyítsük. Boldogoknak érezzük magunkat, ha ez sikerül. Ellenkező esetben a kedvetlenség vesz rajtunk erőt, mely a különböző egyéni felfogáshoz és vérmérséklethez képest, részint keserű panaszkodásban, részint lemondásban és kétségbeejtésben nyilatkozik.

Pedig, a ki tisztában van a helyzettel, a ki őszintén és erősen akarja az ev. egyház javát előmozdítani, annak soha nem szabad a jobb jövő reményéről lemondani.

Igaz, hogy a mai korban sok a panasz, sok a baj; terjed a szent dolgok iránti közöny, erősödik a gonoszság és napról napra nehezebbé válik a létért való küzdelem. De vajon ez csak most van így? Vajon a mi őseink nem éltek-e sokkal nehezebb körülmények között? . . .

Ezúttal azonban nem akarok a mult szenvedéséről beszélni; nem akarom a jelennek — különben mindnyájunk által ismert — bajait előszámlálni.

Tekintetemet a jövő teendőire szegezem, mert úgy vagyok meggyőződve, hogy ha csak önként nem mondunk le hitelveinkről és önmagunkról, a jövő a mienk! A jellel való általános elégedetlenség nem ok

a desperációra; sőt ellenkezőleg, ok a jobb jövő utáni törekvésre, melyből természet szerint következik minden haladás és fokozatos fejlődés.

De hát halad-e és fejlődik-e a mi ev. egyházunk? Halad úgy, mint a nagy Duna vize, mely még akkor tovább folyik medrében, midőn a szél ellene fordul és hátán nagy terhet visel az emberiség közjávára. Haladunk kétségen kívül, csak hogy lassan és nem úgy, mint kellene. Én hálásan ismerem el, hogy a mi egyházkerületünk néhány érdemes alkotást képes felmutatni, de minden lépésnél a számtalan apró akadály mellett két igen nagy kő gördül utunkba. Az egyik a vallásos dolgok iránti közöny, a másik pedig anyagi szegénységünk.

Ennek a két nagy akadálynak megszüntetésére kell törekednünk mindannyiunknak minden erővel, kitartóan, ernyedetlenül és rendületlenül. Ez a két nagy baj sorvasztja el egyházunk vete-ményes kertjének legszebb virágait és csökkenti hatását egyházi alkotmányunk legéltrevalóbb intézményeinek. Az egyik a lélek frissességét és fogékonyságát öli ki hiveinkből; a másik lehetetlenné teszi a más erősebb felekezetekkel való versenyfutást! Az egyik vallásos eszményeinket; a másik egyházi intézményeinket veszélyezteti! Azért állandóan mind a kettő ellen kell küzdenünk.

Ebben azt hiszem, mindnyájan egyet értünk. De fájdalom, nem értünk egyet, mihelyest arról van szó: miként kell e bajok ellen védekeznünk?

Régi nézetem, hogy mindenek előtt önmagunkban kell az erőforrásokat keresnünk. De másfelől felette nagy jelentőséggel bír az 1848. XX. t.-cikk illető szakaszainak mikénti alkalmazása, mely felett a két testvér protestans felekezet küldöttei együtt tanácskoznak. E tanácskozmány eredményét nagy érdeklődéssel várjuk. Erről te-

hát ez alkalommal nem szükséges bővebben szólni.

De előttünk áll teljes nagyságában az a kérdés, hogy miként lehet a vallási dolgok iránti közönyt megszüntetni; miként kelljen a keresztyénségnek az evangéliumokban foglalt szellemét élővé, az emberi tömegek szívére hatásossá tenni, — hogy azok képessé legyenek ellentállani azon áramlatnak, mely a társadalom számára, a keresztyénség helyett új alapot kínál?

Ez a nagy kérdés foglalkoztatja most a gondolkodó fejeket. Erről tanácskoznak az összes keresztyén felekezetek vezetői a földkerekség minden világrészében.

Mi nem zárkozhatunk el a világmozgató új eszmék elől; nekünk is részt kell vennünk abban a szellemi mozgalomban, mely hiveink sorában már eddig is romlást idézett elő.

Érett megfontolással és férfias bátorsággal kell összemérnünk hitelveinket, vallásos meggyőződéseinket és egész tudásunkat azon új eszmékkel, melyek az emberi társadalom régi keresztyén alapjainak felforgatását és átalakulását célozzák. És ha ezeket az új eszméket hiveinkre nézve és azok vallási meggyőződésére nézve veszélyeseknek találjuk: akkor nem térhetünk ki azon kötelesség elől, melyet keresztyénségünk és protestáns voltunk parancsolólag reánk ró. Ez pedig abból áll: őrizzük, gondozzuk, emeljük és segítsük a népet, mely vezetésünkre bízott! Ne engedjük, hogy hiveink az akol körül ólálkodó farkasok zsákmányául essenek!

Soha annyi veszélyes befolyásnak nem volt kitéve a nép, mint ma, a mikor a jó és rossz eszmék villanyerővel futják körül a földet és ennek lakóit; a mikor a sajtó, mely ma már nem csupán szellemi érintkezési eszköz, hanem külön iparág és a mely minden eszközt felhasznál arra, hogy a néptömegeket hatalmába kerítse; a mikor ezerféle csábításnak van kitéve gyermekkorától fogva minden ember, minden család és minden társadalmi kör!

A lélekhalászat mestersége soha sem volt annyira kifejlődve, mint napjainkban. Nyíltan hirdetik, hogy azé a jövő, a ki a tömegek lelkére hatni tud; azé az ország és a hatalom, a kié a föld népe.

Ily körülmények között a mi ev. egyházunk jövőjére és hatalmára nézve nem közönyös kérdés, vajjon: meg tudjuk-e törni a vallásos dolgok iránti

közönyt? Fel tudjuk-e villanyozni hiveink alvó lelkiismeretét; meg tudjuk-e nyerni és meg tudjuk-e tartani az evangélium iránti szeretetét, az őseink vallása iránti kegyeletét, vagy sem?

Apostolokra van szükségünk, Uraim, a kik e kor tudományosságának színvonalán állván, fel tudják fogni a világeszmék hatalmát a lelkek felett, a kik nemcsak bátorsággal, hanem kellő ügyességgel is bírnak a küzdelem céltudatos folytatására — az evangélium útmutatása szerint!

És midőn ezt hangoztatom, midőn a néplélek tanulmányozását, a tömegek gondozását ajánlom, akkor — Uraim — nem gondolok csupán a lelkész urakra, a kiknek ez első sorban legmagasabb hivatását képezi, hanem az egyetemes papság elvéből kifolyólag, gondolok minden művelt és lelkes világi férfúra; gondolok az egyházak vezetőire és felügyelőire — azon szíves kérelemmel, hogy a lelkész urakat magasztos apostoli missziójuk teljesítésében egész lélekkel és teljes erővel támogatni sziveskedjenek.

Ezen őszinte szívből fakadó kérelem mellett, az egybegyűlt testvéreket szívélyesen üdvözölvén, a mai napra összehívott bányakerületi közgyűlését megnyitottnak nyilvánítom.

Értesítőink az 1902—3. tanévről.

Ismerteti: Hajts Bálint.

Szokott formában ez évben is hozzáfogunk tanintézeteink és ezek között különösen al- és főgimnáziumaink, valamint lelkészképző intézeteink értesítőinek ismertetéséhez. Tesszük ezt ugyanazon irányelvek szemmel tartása mellett, mint a minők ez ismertetésekben eddig is vezettek és elapok elveinek megfelelően.

A protestantizmus — közelebbről ág. h. ev. egyházunknak — egyik, mondhatnám elengedhetlen létfeltétele — az iskola, még pedig a jó iskola. Ezt első pillanatra úgy látszik, senki sem vonja kétségbe és így elvileg kifejezve, talán nem is merné tagadni — protestáns ember. Am ki ne ismerné evangélikus egyházunk körén belül is létező és időről-időre fel-felmerülő azon irányt, a mely a minden irányban való „államosításról“ reméli és várja a jobb kort, mely után epedni — ugyan kinek volna több oka, mint épen evang. egyházunknak?

Tagadhatatlan, hogy bizonyos — protestáns — körökben is, evang. intézeteink nem valami nagy rokonszenvnek örvendenek. Joggal-e vagy jogtalanul? E kérdésre a helyes — legalább megköze-

lithetőleg helyes feleletet megadni — bizonyosan egyedül ev. tanintézeteink képesek és hivatvák.

Az iskolák értesítői, az illető intézetek bel- és küléletének lehetőleg hű képét vannak hivatva nyújtani. Ez értesítőknak kell tehát megfelelni arra a kérdésre is: vajjon tanintézeteink mily mértékben feleltek meg hivatásuknak? Mennyiben és mily mértékben valósították meg egyházközségeink és kerületeink, közegyházunk részéről működésükhöz fűzött reményeket? Megfelel-e az általuk felmutatható erkölcsi haszon azon nagy anyagi áldozatoknak, melyeket egyházközségek és kerületek és egyetemes egyház értük viselnek, avagy csak arányban is áll ez az értük viselt terhekkal?

Mert tagadhatatlan nagy, több helyütt hiveink vállára óriási teherként nehezedő áldozatokkal tartanak fel intézeteink, még oly helyeken is, a hol az az ú. n. államsegély könnyíteni igyekszik, vagy legalább könnyíteni látszik azon. Sok a panasz, itt ott nagy a zúgolódás, az egyházi adók elviselhetetlensége felett s hova-tovább nagyobb és fenyegetőbb lesz a veszély is, mely e sokféle panasz és elégedetlenségben közegyházunkra nézve rejlik.

Egyházi adóink nem kicsiny részét épen közép- és felső tanintézeteinkre fordítjuk; első sorban s talán kizárólag nekik is kell tehát tanúbizonyosságot szolgáltatni terhes egyházi adózásunk jogosultságáról; arról, hogy hiveink nem haszon nélkül és eredménytelenül viselik értük a nehéz terheket. Mert mindaddig, a míg a sokféle panaszszal szemben jogos önérzettel hivatkozhatunk arra, hogy a tudományos haladásnak és vallás-erkölcsi élet ápolásának és fejlesztésének, édes magyar hazánknak és első sorban evangélikus egyházunknak mily megfizethetlen szolgálatokat tesznek, épen ezen sokszor felpanaszolt terhes adóink segítségével fenn tartott protestáns tanintézeteink; míg joggal hivatkozhatunk arra, hogy első sorban evangélikus egyházi, de meg magyar nemzeti szempontból nélkülözhetetlenek intézeteink és feladásuk nemcsak nemzetünkre, ifjúságunknak magyar nemzeti szellemenben való nevelésére, hanem és még inkább evang. egyházunkra, ugyanez ifjúságunknak evang. egyházunknak hű és buzgó tagjaiává való nevelésére, mily első pillanatra beláthatlan kárral és veszteséggel járna, mindaddig nincs baj, vagy legalább nem oly nagy az, mint a minőnek látszik, könnyen elhallgattatható a parasz. A baj akkor volna komoly és igazán nagy, ha adózó közönségünk körében az a közfelfogás találna érvényesülni, hogy „áldozatainknak hasznát nem látjuk,“ „hiába áldozunk“ és ha ez elitélő közfelfogásra felekezeti tanintézeteink rászolgálának.

Evangélikus egyházunknak méltán féltve őrzött kincsei — iskoláink. Ezeknek, mindaddig, míg protestáns hivatásuknak igazán protestáns módon, tehát becsülettel és kitartással megfelelni igyekez-

nek, evangélikus-protestáns szellem ápolása és terjesztése szempontjából nélkülözhetetlen, hazánk, nemzetünk fejlődésére nézve áldásos voltát bizonyítani, felesleges dolog és mindaddig hiveinktől a legmesszebbmenő áldozatkészséget nemcsak megérdemlik, hanem joggal meg is kívánhatják.

Am úgy érezzük, mintha a protestáns közönség és protestáns intézeteink közötti, egykoron oly szoros kapocs nagyon meglazult volna. Áldozik értük sokszor nem szeretetből, hanem mert kénytelen vele. Ennek a határozottan beteges tünetnek hol keresendő oka? Kizárólag talán egyik részen sem; sem a közönség, sem tanintézeteink részén. Valószínűleg közepén találjuk itt is az igazságot és helyes nyomon járunk, ha a kölcsönös elhidegülés okát mindkét részen keressük! Avagy egy harmadik tényezőben találjuk ezt: a mindent absorbeálni igyekező államhatalomban?

Lehet!

De ennek kutatása nem célja ezen soroknak. Mi tisztán arra szorítkozunk ez alkalommal, hogy a bevezető sorokban feltett kérdésre igyekezzünk megadni a feleletet, hogy t. i. intézeteink és ezek között különösen középiskoláink, evang. egyházi és magyar nemzeti irányban mennyiben feleltek meg a hozzájuk fűzött várakozásoknak?

E kérdésre megnyervén a feleletet, megkapjuk azt ama másik kérdésre is, hogy t. i. mennyiben jogos és egyáltalán jogos-e az az ellenszenv, a melylyel nemcsak a legnagyobb mértékben adózó nép, hanem nagyobb protestáns köreink egy része is általában a felekezeti tanintézetek és itt különösen evang. felekezeti iskoláinkkal szemben viseltetik?

Az ismertetés folyamán két szempont az, a melyre főként tekintettel kell lennünk: **evang. egyházi és magyar nemzeti szempont**, különösen az előbbi magában foglalván egy harmadik: általános vallás-erkölcsi szempontot is.

A könnyebb áttekintés kedvéért röviden nézzük ezek után az egyes intézetek értesítőit.

(Folyt. köv.)

Ének.

Saját dallam. — A 148. zsoltár után
írta: *Sántha Károly*.

Dicsőült helyeken, Ott hol virágzik az Éden,
A kik vigadoztok az Istennek közelében:
Az Úr nevét a magasságban,
Szent és ártatlan boldogságban
Magasztaljátok vigasságban!

Kit bé nem foghatnak Mind az egeknek-egei,
Áldjátok angyalok És minden ő seregei;
Kik tündököltek fényességben,

Nap, hold és csillagok az égen,
Dicsérjétek Őt felségében!

Dicsérjétek Istent Oh ti magasságos eget,
Felhők, villámlások, Menydörgések, fürgetegek;
Nyíló virágon gyöngyös harmat,
Lombok között csendes fuvallat:
Dicsérje jószágod s hatalmad!

Szólótermő hegyek, Kalászszal rengő rónatér;
Lombfakadás, s hullás, Gyümölcsös nyárés néma
Csurgó csermely csörgedezéssel, [tél,
Zuhogó vizek zörrenéssel:
Mind nevedet áldják zengéssel!

Kert rózsái, szüzek, Szülők ékes szemefénye,
Erdő fáí, ifjak, Szülők bimbózó reménye,
Királyok, gazdagok, szegények,
Bölcsök, aggok és minden népek:
A nagy Őristent dicsérjétek!

Dicséret, dicsőség A menny és föld Istenének,
Őrökkön-örökké Zengjen Néki hála ének;
Ki egyedül Őr a világon,
Felül van minden változáson,
Fejünkre áldás Tőle szálljon!

BELFÖLD.

Gyurátz Ferencz püspök évi jelentéséből közöljük a következőket: „A múlt évi egyetemes közgyűlés jegyzőkönyve 6-dik pontja alatt az 1848: XX. t. cikkben foglalt elvek, első sorban a jogegyenlőség és viszonyosság teljes megvalósulására vonatkozó ügyet az egyházkerületek indítványai kapcsán áttette az egyházunkat és az ev. ref. egyházat közösen érdeklő ügyekre kiküldött bizottsághoz, azzal, hogy kiterjeszkedve a kérdés részleteire is, tegye meg az ügy érdekében szükségesnek jelentkező intézkedéseket.

A bizottság f. évi január hó 26-án jött össze tanácskozássra Budapesten Beható tárgyalás után az idézett törvény második pontját illetőleg, mely az egyházak közötti jogegyenlőség, viszonyosságról szól és harmadik pontjára vonatkozólag, mely az egyház szükségleteinek az állam által fedezését foglalja magában: a szükséges előmunkálatok végzésére külön albizottságokat küldött ki. Az első bizottság jelentéseket kívánt a jogegyenlőség megsértésére tanúsító esetekről, a második egyházaink adóviszonyairól, szükségleteiről.

E bizottságok megkeresésére körlevélben hívtam fel a gyülekezeteket a megállapított sérelmi esetek bejelentésére, továbbá a gyülekezetek anyagi viszonyait ismertető nyomtatott rovatok ívek kitöltésére. A kitöltött íveket felülvizsgálás s az

összesítés elkészítése végett hasonlóképp Stettner Gyula egyh. ker. számvevőszéki h. elnök úrnak adtam ki. Ő az ezzel járó fáradalmas munkát is készséggel végezte. A sok gondot, időt igényelt munkálatért méltán ad az egyházkerület is köszönetének kifejezést.

A két. prot. egyház egyetértve lép fel a törvényben biztosított elvek érvényre juttatása céljából.

Ugy esperességi, egyházkerületi, mint egyetemes gyűléseink többszörösen tárgyalták már e kérdést a múlt években, azonban egyik sem kívánta az 1848: XX. t. cz. betűszerinti végrehajtását. Ez az összes egyházi javak secularisatióját s ama drága örökségnek: a prot. autonomiának megdülését is maga után vonná. Súlyos rázkódásokat idézhetne elő nemzetünk életében; másrésztől oly helyzetbe hozhatná a hazai prot. egyházakat, a melyben nehezen teljesíthetnék örökölt nagy feladatukat: az élő hit ápolása mellett az önállóságra nevelést, a lelki szabadság melletti örökösödést. E kötelességről pedig semmiféle teherkönnyítésért, anyagi előnyökért le nem mondhatnak.

Mi nem akarjuk vita tárgyává tenni más egyházak jogát az államtól nyert javadalmaikhoz. Csak igazságért zörgetünk, csak méltányosságot kívánunk az államtól, más egyházak mellett egyházunk részére is.

A történetre hivatkozunk Ennek tanúsága szerint a prot. egyházak, midőn a nép szívében a valláserkölcsi érzést ápolák, a közművelődés terjesztésére versenyezve hoztak áldozatot, a magyar irodalom felvirágzását elősegíték, a nemzet szellemi kincstárát gazdagíták, a szabadság, honszeretet tüzét lankadatlan éleszték: akkor egyszersmind buzgón közremunkáltak a hon szebb jövőjének biztosításán és méltók arra, hogy az állam nagy, nemes célok megvalósításánál hű szövetségeseit ismerje el bennük. És ha indokoltnak látta más egyházaknak feladatuk teljesítésében gazdag anyagi segélyforrásokkal gyámolítását, akkor részesítse méltányos támogatásban a prot. egyházakat is, midőn intézményeiknek a közügy érdekében fenntartása, fejlesztése már hűveiknek egyházi adóval túlterhelését mutatja.

Félszázad előtt a nemzet törvényhozó testülete, igazságszeretettől vezetve törvénybe foglalta a jog s viszonyosság elvét s az államsegélyhez azon egyházak jogosultságát is, a melyek addig abból kizárva voltak. De bár a függetlenségi harc után következett, a nemzet szabadságát s a prot. autonómiát elnyomó abszolutizmus 1867-ben megszűnt: az ekkor megnyílt alkotmányos korszak is csak késedelmezve kezdte meg az 1848-ik törvényben kifejezést nyert elvnek, az államsegélyben részesítésnek részleges megvalósítását a prot. egyházak megkérdése nélkül. Még ma is sok kívánni valót

hagy fenn az egyházak közötti viszonyosság érvényesülése.

Középiskoláink az 1883. évi XXX. t. c. alapján már nyerneken ugyan fenntartási államsegélyt, az 1893. évi XXVI. t. c. lehetővé tette a felekezeti tanítók fizetésének kiegészítését is s biztosította számukra a korpótléket Az 1898. évi kongrua-törvény némileg segített a lelkészek egy részének anyagi helyzetén. Az egyházkerületi államsegély is fokozódott az utóbbi években. Mind e mellett hiveinknek nehéz, sok helyen alig viselhető egyházi adója most is ugyan az, sőt emelkedik, miután a haladás törvénye s maga az állam is a nevelés, oktatás terén új és új áldozatokat követelnek és ehez egyházunk tagjainak megadóztatásán kívül nem bír más segélyforrást.

Tekintve egyházunk intézményeinek munkásságát azon erkölcsi célok szolgálatában, melyek szoros kapcsolatban vannak a nemzet jólétének, hatalmának emelkedésével; tekintetbe véve, hogy egyházunk az elemi iskolákon kívül nőnevelő-, tanítóképző-intézetek, számos közéletana fenntartásával ma is még nagy összegű kiadásoktól menti fel az állami kincstárt: joggal várhatjuk, hogy az állam is más egyházaknak gazdag javadalmakkal ellátása után, igazságos eljárással egyházunknak is oly mérvű segélyt biztosítson, melylyel az egyház iskolái adók súlya alatt már-már roskadozó gyülekezeti tagok terhén könnyíthessünk.

Államsegélyt kell kérnünk:

1. Azon célra, hogy ott, hol a hivek egyházi adója az állami adónak túlmagas százalékát képezi: a viszonyok beható mérlegelése után megállapítandó százalékon felül eső rész alól az adózók felmenthetők legyenek.

2. Az egyházi közigazgatás költségeire, a melyekhez ez időszerint hiveink új terhelése nélkül nem találunk fedezetet.

Felhívja továbbá az egyház figyelmét a lelkészi javadalmazás kérdése is. Ennek 1600 koronára kiegészítését mondta ki az 1898-i XIV. t.-cz. A lelkészi állásra, az érettségi bizonyítvány megszerzése után négy akadémiai, illetőleg, egyetemi tanfolyam végzése, szakvizsgák letévése jogosít. Ha összehasonlítjuk az ugyanennyi tanfolyamokat végzett állami hivatalnokok, tisztviselők évdíját a lelkészek fizetésével: az aránytalanság első pillanatra felülrik, s ezt még tetézi azon tény, hogy a törvény a lelkészeknél a javadalomnak sem a szolgálati évek arányában emelkedéséről, sem nyugdíjról nem tesz említést.

Miután a lelkészi kar nemcsak az egyháznak, hanem a társadalomnak, az államnak is kiválóan fontos érdekeit szolgálja: méltányos az állam részéről oly módon hozzájárulás a lelkészek díjazásához, hogy szolgálati éveik szaporodtával fizetésük ötvenként bizonyos összeggel — 200 kor. — emelkedjék a negyvenedik szolgálati év betöltéig.

Indokolt volna az egyház által szervezett lelkészi nyugdíjintézet támogatása is az állam részéről azon czéliből, hogy nyugalomba lépésük esetén a lelkészek is oly mérvű nyugdíjra számíthassanak, mint az ugyanannyi értékű fizetést élvező tisztviselők, tanárok.

Nem hagyható figyelmen kívül az állami tanítók fizetésének emelését czélzó tervezet sem.

A kormány által készített törvényjavaslat az állami segédtanítók fizetését, 1000 kor., öt évi szolgálat után, mint rendes tanítók törzsfizetését, 1400 koronában állapítja meg, mely összeg 30 évi szolgálattal 2000 koronára emelkedik.

Közelismeréssel találkozik a magas kormány azon törekvése, mely a népnevelés szép és nehéz feladatát teljesítő tanítók anyagi helyzetének javítását célozza; de óhajtandó, hogy az erre vonatkozó törvény jótékony hatása ne legyen az állami tanítók kiváltsága, hanem kiterjedjen a felekezeti iskolák tanítóira is.

Egyházunk hivatva van a törvényes téren egész erkölcsi súlyával oda hatni, hogy a javaslat törvényerőre emelkedése esetén, népiskoláink tanítói részére ezután is biztosítva legyen fizetésüknek az állami tanítók által élvezett évdíjösszegig államsegélylyel kiegészítése, úgy a mint ezt eddig a törvényes 800 koronáig az 1893. évi XXVI. t. cz. értelmében folyamodás útján megnyerték.

Nem volna megegyeztetendő az igazsággal, hogy a felekezeti tanítók, a mig egy részről valóságos tanítást, kántori teendőket is magában foglaló, így kiterjedtebb tisztet töltenek be, a közügy érdekében több munkát végeznek, mint az állami tanítók: másrésztől fizetésük, nyugdíjuk mégis csekélyebb legyen.

Ismételten merülnek fel panaszok, melyek szerint prot. egyháztagok tulajdonukat képező ingatlan vagyonuk után, mivel az egykor más vallású hivek kezén volt, más egyház céljaira is megadóztatnak, a nélkül, hogy a követelt adó dologi teherkép a vagyona telekkönyvileg betáblázva volna. Ezen eljárás ellenkezik az igazsággal, tiltja az 1791. évi XXVI s az 1848. évi XX. t. cz. is, midőn világosan kimondja a viszonyosság elvét. Ezen elv értelmében a mint mi nem kívánunk egyházi adót más, mint prot. kézen levő birtok után, úgy tiltakozunk az ellen, hogy a más felekezeti lakos kezéről ev. egyháztag tulajdonába átment ingatlan továbbra is más felekezet részére adó alapul vehető legyen. Sürgetnünk kell a létező törvények végrehajtását; a mennyiben ezt akadályok gátolnák: új törvényhozási intézkedést, mely ezen akadályok elhárításával nyíltan, határozottan érvényre emelje a viszonyosság elvét.

Mi lesz az eredménye az egyetemes vegyes bizottság munkájának s ennek folytán a prot. egyházak együttes fellépésének az állami dotáció

emelésére és a viszonyosság biztosítására nézve: nem tudhatjuk. Midőn azonban ezen egyházak igazságot keresnek, a törvényre utalnak: jogosult a remény, hogy a jog törvény, és igazság zászlóját emelő kormány múltánylással fogadja felterjesztésüket.“

A tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület eperjesi collegiumának kebelében fennálló jog- és államtudományi k. tanrendje az 1903—1904. tanév első felére. a) Kötelezett tantárgyak. I. évfolyam. Bevezetés a jog- és államtudományokba, heti 2 óra. Római jog, heti 8 óra. Magyar alkotmány és jogtörténet, heti 7 óra. II. évfolyam. Joghölcsélet, heti 6 óra. Magyar magánjog, heti 5 óra. Nemzetgazdaságtan, heti 5 óra. III. vagyis jogtudományi évfolyam. Büntetőjog, heti 5 óra. Peres- és perenkívüli eljárás, heti 5 óra. Kereskedelmi és váltójog, heti 6 óra. Usztrák magánjog, heti 6 óra. IV. vagyis államtud. évfolyam. Politika, heti 5 óra. Magyar közigazgatási jog, heti 5 óra. Egyházi jog, heti 5 óra. Magyar pénzügyi jog, heti 5 óra. b) Speciál-Collegiumok. *Művelődéstudomány, heti 4 óra. Bűnelváltástörténet, heti 2 óra. Válogatott kérdések a kereskedelmi jogból, heti 1 óra. Magánjogi gyakorlatok, heti 1 óra. Az államadósságokról, heti 2 óra. Az örökbefogadás, tekintettel a külföldi törvényhozásra és a magyar polgári törvénykönyv tervezetére, heti 1 óra. Horvát Szlavon-Dalmátország autonóm alkotmánya, heti 2 óra. Semináriumi gyakorlatok a bűnvádi perrendtartásból, heti 2 óra.

A pusztaföldvári evang. egyházközség nagyságos Bolla Mihály miniszteri osztálytanácsost, az egyházközség érdekében évek során át kifejtett ügybuzgó s áldozatkész munkásságáért, örökös tiszteletbeli felügyelőjének választotta. Egyházközségi felügyelővé pedig hat évre — eddigi ügybuzgó tevékenységének elismeréséül — újból, egyhangúlag Sulyok Ede orosházi takarékpénztári tisztviselőt.

Az eperjesi ág. h. ev. jogakadémia igazgató-választmánya a dr. Horváth Ödön kir. tanácsos dékánnak, kir. közigazgatási bírónak történt kinevezése folytán megüresedett magyar közjog és politikai tanszékre dr. Nagy Olivér pozsonyi ev. egyházfelügyelőt és ügyvédet választotta meg, a kinek szaktudása zálogot nyújt tiszteinek betöltésére.

A pöstyéni fürdőben a fürdővendégek részére tartatni szokott magyar nyelvű istentiszteletek sorozata az augusztus hó 30-án tartott liturgikus istentisztelettel ért véget. Ezen istentiszteletet Rédei Károly pusztaföldvári evang. lelkész végezte. Legyen szabad ezzel kapcsolatban néhány örvendetes adatot felsorolni a pöstyéni kis leány-

egyház életéből. A gróf Erdődy-család majorátusához tartozó pöstyéni birtok buzgó evang. vallású számtartója: Koehler Elinhard tudva, hogy sok evang. vallású vendég is felkeresi az áldásos, csolis hatású fürdőt fájdalom nélkül tapasztalta, hogy ezeknek — szemben a többi felekezetekkel, kiknek ott templomuk vannak — lelki, vallásos szükségleteik kielégülést nem nyernek. A fáradságot vállalása s egyháza érdekében nem ismerő buzgó számtartó hosszas utánjárásának végre sikerült az 1895-ik év folyamán Paulina Württembergi kir. hercegnő ott tartózkodása alkalmával az állami iskola egyik tantermében az első evangélikus istentiszteletet Pöstyénben megtarthatni. A második — ezúttal magyar nyelvű istentiszteletet — a pozsonyi evang. theol. akadémia tanári kara tartotta a millennium évében a magyar nemzet ezer éves fennállásának emlékére a fürdő nagy disztermében, nagy közönség jelenlétében. E két istentisztelettel meg volt törve az út. Az 1897. évtől kezdve az istentisztelet céljaira átengedett állami iskola termében a fürdő idején alatt 10—15 istentisztelet tartatik évenként. A terem méltó berendezéséről ismét Koehler úr gondoskodott. Diszes szétszedhető oltárt és szószéket készíttetett, 50 drb. diszes széket szerzett, buzgó utánjárásának köszönhető továbbá, hogy elegendő számú német és tót nyelvű énekeskönyvvel látta el a kis egyházat. Agendát s úrvacsorai szentédevényeket is szerzett. Leghőbb vágyát képezi jelenleg is a derék férfinak egy evang. templomnak építése. E célt elérni törekszik évek óta. Miután a Pöstyénben lakó csekély számú evang. hívek (1900-ban összesen 14 lélek, most 36 lélek, 9 magyar, 7 német és 20 tót) erre önjerejükből képtelenek, nem szünt meg kérő leveleivel a figyelmet a pöstyéni evangélikusokra fordítani, s a szent ügy oltárára a jószívű adományokat gyűjteni. És Isten áldásával kísérte ügybuzgó munkásságát. Közel 14.000 koronát gyűjtött a szent célra, s a felsőbb hatóságokhoz jóváhagyás végett beterjesztett templomterv szerint talán már a jövő évben megkezdik az építést. Mire e sorok megjelennek, talán az a hő vágya is teljesült már a tiszteletreméltó férfinak, hogy kegyelmes ura kijelölte s ingyen átadta az építendő templom helyét

Zárhatnánk-e jelen sorainkat méltóbban, mint ezen kívánsággal: a kegyelem Istene éltesse soká a pöstyéni kicsinyke leányegyház érdemdús gondnokát, s adjon neki továbbra is erőt s munkakedvet, szentországá érdekében véghez viendő terveit megvalósításához és ama hő vágygyal: vajha támasztana a kegyelemnek Istene magyarhoni evang. egyházainak minél több ily lelkes, ügybuzgó, áradhatatlan s áldozatkész tagokat! R. K.

A *-gal jegyzett speciális-collégiumok olyanok, amelyek a fennálló szabályok értelmében a négy évi tanfolyamon keresztül egyszer okvetlenül hallgatódnak.

KÜLFOLD

Evang. templom Rómában. Az evang. templomépítési ügy, úgy látszik, befejezéséhez közeledik olyformán, hogy Róma minden akadályozása dacára mégis csak feléptül a tervezett evang. templom a pápaság örök városában. A német „Germania” (a német klerikálisok szócésőve) harcias cikket hoz ez alkalomból, melyben többek között ezeket írja: „Hihetetlennek tartjuk, hogy a császár és a pápa szívélyes találkozója (sic!) után a német császár beleegyezését adja a pápa és a kath. egyház elleni tüntetéshez. Mert az nyilvánvaló dolog, hogy az új templommal az „Evang. Bund” a pápaság és a katolicizmus ellen akar agitálni stb.” (Evang. templom tüntetés a pápaság ellen! Hát akkor ugyan minek mondaná a „G” Róma tüntetéseit a protestantizmus ellen? Jól jegyzi meg ehhez a „W.” hogy nincs szükség tiltakozó templomra Rómában, a hol az utca kövei is tiltakoznak! De a római protestánsok számára az evangélium — ezen ütközik meg Rómát)

Az érseki méltóság elég sokba kerül a szentszéknél; — a „G” szerint 11768'64 frankba. — Ez összegből a Propaganda kongregációt illeti: 3225 fr., a titkos ajtónállókat: 6181 25 fr., a pápai szertartási rendezőket: 1075 fr. A többiben 90 féle más „hivatalnok” osztozik (u. m. a pápa komornyikja, a titkos seprűsök (sic!), a titkos szakács, a pincemester, pápai kocsisok stb. stb. (Forrásunk szerint a középkorban ily magyarázatát adták a „pápa” szónak; Pacz pacz dit fi mot si vit impetrare (fizess fizess, mondja a szó, ha valamit el akarsz érni.)

Mig a szocialdemokratizmus hatalma és befolyása a német parlamentben napról napra emelkedik, addig német lapok szerint pl. úgy Londonban, mint Washingtonban alig ismerik azt. Okát a német sajtó nagy része (helyesen) abban találja, hogy Németországban van egy hatalmas pápás párt, a centrum, a mely a nemzeti kérdéseket csak római szemüvegen keresztül tekinti, mig úgy Angolországnak, mint az Északamerikai Egyesült Államoknak nincs ily közös ellensége, a mely ha nem volna Németországban sem — a szocialdemokratizmus, ott is gyengülne.

Az Evang. Bund XVI. nagygyűlését ez idén Ulmban tartja szept. 28—okt. 1-ig. A politikai és felekezeti heves küzdelmek e korában előreláthatólag igen népes lesz a gyűlés.

Múlt hó 31-én halt meg Boroszlóban a porosz főegyházi tanács elnöke: B a r k h a t s e n. A német evang. egyházak szorosabb szövetségének hívei, a legönfeláldozóbb barátok egyikét siratják benne. Kérdés, hogy találnak-e az egyházi szövetség élére oly embert, akit, mint a boldo-

gultat, örömmel üdvözölt a nagy és felelősségteljes állásban a legtöbb tartomány egyház?

Augusztus 25—27. napjain tartották Kölnben az 50-ik kath. nagygyűlést, a mely forrásaink szerint, sokban a hasonló gyűlések niveauját sem érte el, a minek legfőbb oka: a reform. katolicizmus kiküszöbölése. „Pápaság és hazafiság” volt az általános thema, természetesen ultramontán fogalmak szerint és klerikális világitásban. A kétségtelenül legjobb feleletet a klerikális szájkodásra megadta maga a császár, a ki a merseburgi diszebéd alkalmával mondott felköszöntőjében megemlékezett Lutherről is. „Wittenbergben a legnagyobb német férfi az egész világ számára a legnagyobb szabadító tettet vitte véghez.” Azzal a már megszokott kath. vastagbőrűséggel szemben, melylyel a pápát az összes nemzetek fejéül, az egész keresztyénség tanítójául szeretik feltolni, a császár protestáns és hazafias szavai bizonyára jótékonyan hatottak minden hű evangélikusra és hazafira. A legnagyobb német férfi legnagyobb szabadító cselekedetének köszöni a német kath. papság is, többi testvéreikkel szemben, magasabb értelmi niveauját, a mely hogy mind a mellett még sem éri el a német prot. papságot azt egyedül az általa dicsőített pápaságnak köszönheti.

A bécsi főegyházi tanács statisztikai kimutatása szerint, az 1903. év első felében összesen 2334 új taggal gyarapodott az evangélikus egyház, 449-el több, mint a múlt 1902. év második felében. 1898. óta e szerint 26,638 taggal gyarapodott kizárólag az evangélikus egyház. Az ó-katolicizmushoz csatlakozottak számát egész bizonyossággal megállapítani nem lehet, de általában legalább 10.000-re teszik azok minimális számát. A szabad reformátusok, a herrnhuti testvérek és más kisebb protestáns felekezetek szintén növekedtek. Kath. részről — érthetően — különféle módon diszkreditálják a mozgalmat. Így többek között azzal nyugtatják meg magukat, hogy a „hitehagyottak” legnagyobb része felekezetenküli maradt. Ez természetesen nem felel meg a valóságnak, sőt a leghitelesebb adatok azt bizonyítják, hogy a felekezetenküliek száma aránylag elenyésző csekély. Ez csak új bizonyítékot ad arra nézve, hogy a mozgalom mily józan, egészséges alapon áll.

A délolaszországi kath. papság még XIII. Leó pápától beadványilag kérelmezte a coelibatus megszüntetését. Az illető beadvány — hála a pápa jezsuita környezetének — még a pápa színe elé sem került. Most ugyanazon papok új reménnyel ugyanezt kérelmezik X. Piustól, a ki ez által alkalmat nyer annak megmutatására, vajjon barátja-e a reformoknak, sőt „hogy valóban vallásos pápa-e!” E kérdéssel kapcsolatban Rampolla lapja az „Osservatore Catholico” megemlé-

kezik azon sajnálatos eseményekről, a melyek Rómát igen botrányos világitásban mutatják. Többek között ezeket írja: „... hogy csak néhány nap lefolyása alatt két pap öngyilkos lett, hogy több leány, fegyveres kézzel, kegyetlen bosszút áll papi csábítóján, hogy számos itélet sok elítéltet (papot) a papi ruhára méltatlannak mond, sőt hogy több pap erkölcsi bűn takarójául célzott gyilkossági kísérlete, sok panasza ad okot“ stb. Nevezett lap élesen támadja a kath. sajtót, mely az ily bűnök agyonhallgatásával akarja azokat elfedezni.

Nem tudjuk, hogy a kath. ereklyetiszelő közönség hogyan fogadja annak hírét, hogy Olaszország egy ereklyével szegényebb lesz, a mennyiben Krisztusnak „szent halotti lepedőjét,“ (melynek története különben a legcsodásabbak közé tartozik) lassanként kivonják a „forgalomból.“ XIII. Leónak — többek között — ez is egyik kedvenc témája volt; óhajára a rituskongregáció még csak néhány hónappal ezelőtt erősen foglalkozott vele; sőt foglalkozott vele a francia tudományos akadémia is (!) Vignon Pál dr. előadása alakjában, a ki védelmére kelt az ereklyének a mult esztendőben. Forrásunk hasonló kritika alá kívánná vétetni p. o. a „trieri kabátot,“ „az aacheni.“ (bizonyos csecsemő toilette darabokat.) Mi magyarok is ajánlhatnánk egy párt.

A pápaválasztó konklave tartama alatt (aug. 3-án) Mailand evangélikus lakossága népes gyűlést tartott, melyen Luther diadalénekének eléneklése után tiltakozott az ellen, hogy a pápa a keresztyén egyház földi fejének neveztesse (és így az evangélikusok fejének is,) mert a keresztyén egyháznak csak egy feje és főpásztorja van: a Jézus Krisztus.

A belmonteti (Franciaország) hős szomorú véget ért. Olvasóink emlékeznek még azon többszöri híradásunkra, hogy Besséde lelkész mily eredményesen szállt szembe hazafiatlan püspökével. Kezdetben egész gyülekezete pártolta, de a gyóntatószék ismét kitűnő intézménynek bizonyult és visszahódította a gyülekezet egy részét a polgármesterrel együtt. Most az áldatlan konkordatum arra kényszerítette a kormányt, hogy Franciaország egyik hű fia, Besséde ellen eljárjon, a ki így elvesztette papi állását. Bár a kormány maga gondoskodott arról, hogy az állással együtt kenyerét is el ne veszítse (adószedőnek alkalmazta) mégis tovább gondolkozhatik ez eset alapján is arról, hogy javára szolgál-e a nemzetnek, fenntartani Rómával egy olyan egyeséget, a mely őt arra kényszeríti, hogy adott alkalmakkor, önmaga ellen dolgozzék. A mai katholicismus körén belül szembe szállani a pápasággal és ultramontan jezsuitismussal, hiába való erőlködés. Vagy pro, vagy contra, tertium non datur! Ezt belátja Combes és ministeriuma is,

a melynek kitűzött célja éppen a számtalanszor átkosnak bizonyult konkordatum eltörlése. Az erőlyes miaiszterelnök számos beszédben nyíltan kifejezést adott e céljának, a melynek elérését csak óhajja minden jó hazafi és jó keresztyén, bár Combes is még a kezdet nehézségeivel küzd.

Az olasz alkotmány 1 §-a államvallásnak mondja a kath. vallást, a többit csak megenged. Am a klerikális Olaszország hatóságai is méltányosabban kezdik megítélni az evang. egyház hiveit. Barga, toskanai városban, egy az evangélikus lelkész által végzett temetési szertartás után a város kath. klérusa arra kérte a hatóságot, hogy engedje meg, hogy ünnepi körmenettel újra felszentelje a halottak csendes nyughelyét, a melyet „a protestáns temetés megszenteltségtelenített.“ A hatóság nem adott helyt a klérus kérelmének, azon megokolással, hogy hisz akkor a protestánsok is ugyanazt kívánhatnák.

Hasonló józan s a mellett hazafias felfogásról tanúskodik Mailand és Turin hatóságának válasza azon meghívásra, melyet Ferrari érsek intézett a városokhoz a XIII. Leóért tartandó nagy halotti misén való részvétel tárgyában. Az első, felső Olaszország legtekintélyesebb városának hatósága nem fogadta el a meghívást, mert — úgy mond — a vallási és politikai életnek saját terén kell maradnia; a másik — Turinnak hatósága — pedig kereken megtagadta a részvételt, mert „nem tartja helyesnek tiszteletet tanúsítani egy oly intézmény iránt, a mely, mint az közismeretes, megtagadja az olasz királyságtól és királytól az elismertést.“

—s.

IRODALOM.

A Cirkevné Listy f. évi 7. és 8. száma megjelent a következő tartalommal: A 7. szám vezető cikke a keresztyén evangélikus öntudatról szól. A cikk voltaképen a folyó évi július 1-én Túróczzszenmártonban missziói ünnepélyre összegyülekezett felvidéki tót evangélikusok (különösen papok) összejövetelel tartott felolvasás, melyet megírt s előadott Jánoska György. a „Cirkevné Listy“ szerkesztője. Egészséges, élő, evangélikus keresztyén öntudatra van szükség, — úgy mond Jánoska — mely öntudat azonban, sajnos, nincs meg, még az első sorban állóknál, a vezetőknél sem. Honnan s mért van az? Honnan a tompaság, közöny s elvtelenség? „A lutheránus — mondják — mindenre kapható!“ Pedig maga Luther mily sziklaszilárd volt! „Itt állok, másként nem tehetek“ szölt Luther. A lutheránusok azonban kegyeletlenek a szent dolgok iránt, készek a vallási meggyőződést megtagadni, hitet, egyházat elhagyni és saját gyermekeiket eladni! Mi mind-

ennek a hanyatlásnak az oka? Az első s fő ok a vallási nevelés elégtelensége az iskolákban, úgy az elemi, mint a közép- s a főiskolákban, ide értve a theológiákat is. Nem vallási, de nemzeti kredot tanítanak az iskolákban. A mai vallási liberalizmus az igazi krisztusi szabadság helyett szabaddosságra vezet, mely szolgaság lent, zsarnokság fent. Nincs keresztyén testvériség. A tanítói s papi hivatal kandidátusai nem vezéreltetnek az igazi útra, útjára annak, ki mondá: En vagyok az út, igazság s az élet! Széltől lengetett nád a mai nemzedék, ev. ker. öntudat helyett telve közönséges racionalizmussal s negativizmus-, unitarizmus- és unionizmussal! Óka a hanyatlásnak azután általában a lelkileg s üdvileg csekély, felületes s csak az anyagiak után menő korszellem, melylyel szemben némely mélyebb lelkületű emberek, a helyett, hogy egyházi, felekezeti öntudatra ébrednének, holmi, tolstoji ködös, „ideális,” új világvallás keresésének útvesztőjébe merülnek. Számos, úgynevezett „intelligens” evangélikus van, kiknek a csillogás nélküli, egyszerű evangélikus vallás s istenitisztélet nem tetszik s nem szól lelkükhöz, hogy épen ez egyszerű vallásért s annak igazaiért szenvedtek dicső hitvallóink s vértanúink Nápolyban, Eperjesen s egyebütt! Baj, baj van! rossz időt élünk! Istenünk segedelmével a baj ellen más orvosság — úgymond a felolvasó — nincsen, mint a Krisztushoz való hűség, az ev. keresztyén öntudat ébresztése, ápolása. Ezt tegyék szent kitartással az evang. papok, tanítók, az evang. világiak, a nők s ezt cselekedje a jövő reménye: az ifjúság.

A következő cikket Kvačsala J. írta, ismeretve Marginnak „Ujkori philosophia a tótoknál” című elmékedését. Kvačsala Marginnal szemben hangsúlyozza, hogy a középkori scholastika s Aquinói Tamáshoz való visszatérés (mire Margin buzdit) nem tót érdek s igazság és csodálkozik Kvačsala azon, hogy a „Národnie Noviny” (hol Margin elnefuttatása is terjesztetnek) a scholastika zászlaját lobogtatja fennen s mikor ezt teszi, vagy túlnagy tekintelyt vindikál önön magának, vagy kevésbbé veszi ev. vallású olvasói ítéletét és bő türelmet feltételez nálok! — Ugyanezen számban olvasható még egy halotti beszéd Palugyay Gyula Liptómegeye volt alispánja felett (Janoskától,) továbbá Hviezdoslav „Ráchel”-je (folytatás) és az említett tóroc-szentmártoni missziói ünnepély s papi értekezlet leírása s egy cikk a püspöki nyugdíjról, melyet az író feltétlenül mellőzni ajánl. — Engler is folytatja az amerikai ev. tótok életének rajzát úgy ezen, mint a következő, t. k. 8. számban. A 8-ik szám vezető cikke vallásbölcséleti tárgyú e címmel: „A positiv tudomány és a kijelentés.” A cikk veleje: intés az orthodox papoknak, hogy egyfelől tartsák a positiv keresztyénység bibliai s symbolikus könyvű igazságait,

másfelől azonban ne zavarják s ne kárhoztassák a tudományos kutatás szabadságát; papi túlbuzgalom itt árthat is felesleges is, mert a tudomány úgy sem dönti meg az Isten ígését s a Jézus Krisztusban való hit üdvének bizonyosságát.

A következő cikk az egyházi énekről az ev. népiskolákban elmélkedik, hangsúlyozva az ének nagyjelentőségét, majd Hlavács Milán védi a „Tranoscius” énekeskönyvet Botto Gyula támadásai ellen, melyek szerint ez az énekeskönyv túlságosan ajánlván az Isten iránti bizodalmat, az Istennek való teljes odaadást, megszünteti az ember egyéni tevékenységét fatalizmusba viszi a tót népet s bizonyos kozmopolitizmusra is Hlavács Krisztus urunk példájának feltárásával cáfolja meg e bizonyára helytelen felfogást. Botto egy ének iránt is megtámadta: Lomnický Simont, s azt mondja, hogy énekét („Moc temnon preg-kavse”) ki kellene törölni a „Tranosciusból,” mert a szerző aljas tót renegát. Hlavács az éneknek helyet ad, mert — úgymond — Lomnický is Krisztus szolgája volt, ha talán méltatlan is. Az 1600. febr. 12-iki bittsei generális kongregatióknak törvényeiről szóló történetileg értékes cikk folytatása után, Klima Szaniszló érdekes fejtegetése zárja be a lapszámot. Klima a „Husz-ünnepélyekről Prágában” szól, s írja, hogy a cseh nép nem tiszteli érdem szerint e legnagyobb nagyját. Husz a cseheknek nem szól szívéhez. A cseheknél a vallási érzést elrontotta a szertartásos Róma; a cseh ember oly értelemben felvilágosodott, hogy nála a vallás lejárt dolog. Most is Husz (f. évi júl. 6. szobra alapköve letételénél) csak mint nemzeti hőst, mint nyelv reformátort ünnepelték. Grégr főszónok Husz reformatori elhivatottságáról szót sem szolt Annál igazabban ünnepeltek külön a csek evangélikusok, kiknek szószóllója Cisár ev. superintendens volt. Ez ünnepélyen jelen volt a fr. Bourrier is, a „Le Chretien Française” híres szerkesztője, s jelen volt több német is, mely okból aztán az ultramontánok a mozgalmat a „Los Von Rom”-mal hozták kapcsolatba s discreditalták. A szobrot 1909-ig kell megcsinálni, ez évben leszen tudniillik 500 éve annak, hogy Husz kiküzdötte a prágai egyetemen a csehek 3 szavazatát, szemben a németeknek meghagyott egy szavazatával.

Kr. I.

Megjelent: A. Harnack az ismert nevű berlini tanárnak egy új műve: „Die Mission und Ausbreitung des Christentums in den ersten drei Jahrhunderten” címmel. A kiváló munkára, melynek ismertetését lapszűke miatt a jövő számra tartjuk fel, már most felhívjuk olvasóink szives figyelmét.

A „II. országos zenészeti kongresszus” ra, mely méltóságos és főtisztelendő Bogisich Mihály cz. püspök, apát-kanonok ur el-

nöklése alatt f. évi október hó 13—16. án lesz megtartva Budapesten, vagyunk bátrak felhívni az összes, Magyarországon élő zenetanárokat, zeneirókat, zeneművészeket, egyházi és világi zenészeket stb. hogy a kongresszuson résztvenni sziveskedjenek. A „II. országos zenészeti kongresszus“ ezúttal nemcsak zenei kulturánk napi és égető kérdéseit fogja tárgyalni, hanem zene-pädagogiai és ismeretterjesztő, valamint egyházi és világi zenei előadásával fogja fűszerezni az összejöveteleket. Kívánatos lenne, ha a hazánk városaiban működő összes zenetanárok, zenetanárnők, zeneszerzők, zeneirók, egyházi és világi zenészek mind itt lennének ezen a 3 napon Budapesten, hogy minél impozánsabban adhassunk kifejezést összejöveteleinknek. Szakítson mindenki időt erre a 3 napra, mert kell, hogy zenei kulturügyünk emelése érdekében végre is fölemeljük közös erővel és akarattal szavunkat. A jelentkezéseket kérjük Sággh Józsefnél (Budapesten, VIII. ker., Baross utca 81.) mint az állandó zenei szaktanács intéző igazgatójánál minél hamarabb eszközölni, hogy az olcsóbb vasuti jegyek, olcsóbb lakások stb. érdekében az intézkedések idejében megtehetőek legyenek. A jelentkezéssel egyidejűleg 2 korona részvételi díj küldendő, mely összeg a rendezési költségek fedezésére szolgál. A jelentkezők meg fogják kapni a részletes műsort és tudnivalókat még október hó első napjaiban.

A Magyar szó a tiszta magyar szabad-elvűség és a nemzeti eszme lapja, melynek hazafias szellemével a mostani súlyos válságban oly nagy és nemes hivatást teljesít, a mely kiemeli a többi lapok közül. Nap-nap után honszeretettől és meggyőződés melegétől izzó cikkekben kél nemcsak a nemzeti jogok védelmére úgy katonai mint gazdasági téren, hanem kegyetlenül ostorozza a nemzet külső és belső ellenségeit, a kik egyéni becsvágyból vagy más érdekből akadályozzák a nemzeti jogok érvényesülését s a nemzeti érdekek kielégítettését. Legutóbbi időben egy nagy történelmi sikere volt, melyet jó barát és ellenség egyaránt elismer róla: akkor ugyanis, a mikor az egész parlament a bánnak leszerelt minden eredmény nélkül, serkentő, feddő vészkiáltásaival újra talpra állította a nemzeti küzdelmet. Ha lesz valami eredménye a felújított obstrukciónak — és biztosan lesz — a „Magyar Szó“ nak is kell, hogy jusson az érdem borostyánjából. A mi más lapoktól a jelen viszonyok között megkülönbözteti, ez többek között az, hogy folyton napirenden tartja a gazdasági önállóság kérdését s követeli, hogy a nemzeti követelmények mellé kenyeret is adjanak a súlyos gazdasági helyzetben szinylődő nemzetnek. Szinte nap-nap után lerántja a leplet a nemzeti-ségi üzelmekről és az 1848. XX. t.-c. végrehajtását szorgalmazva máris nagy és szép eredményeket ért el. Ha még megemlítjük, hogy a „Ma-

gyar Szó“ mindig bátor, gyakran vakmerő szószólója minden igaz ügynek, akár társadalmi, akár művészeti, akár tudományos téren és gyors, pontos, megbízható értesüléseivel a legnagyobb igényeket is kielégítheti, — elmondottuk mind azt, a mi e hazafias újság rövid jellemzésére elmondandó. A „Magyar Szó“ előfizetési ára egy évre 28 kor., félévre 14 kor., negyedévre 7 kor., egy hónapra 2 kor. 40 fillér. Egyes szám ára 8 fillér, vidéken 10 fillér. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Andrassy-út 48.

A consul. Napoleonban már fiatalon benne volt a császár s szegényen, a katonai iskola padjai között egészen az, a mi a trónon. Mikor consullá választatik, egyszerre maga rendezi be az egész államot. Mindjárt Marengó után rendezi a trancia egyház állapotát úgy, hogy tulajdonképen az a helyzet jön létre, a melyet a gallikán egyház szabadságainak előharcosai a XVII. században követeltek. A püspökök kinevezése dolgában a consul lépett a régi királyok örökébe. Minden püspöknek le kellett mondani, de Bonaparte részben közülök nevezte ki az újakat. A külső és belső béke tiszteletére aztán 1802. húsvétján nagy Te-deum volt a Notre Dameban, melyen csak a tábornokok nem akartak megjelenni, míg a consul meg nem parancsolta s Delmas tábornok azt mondta este: „A consulnak szép mutatság volt, csak az az egy millió ember hiányzott belőle, a ki megölette magát, hogy ilyesmi többé ne legyen.“

A consul lassan és óvatosan hidalta át a köztársaság és monarchia közötti úrt. Citoyen volt, polgári ruhában járt s arra volt büszke, hogy az akadémia tagja. De Marengo után már úrnak lépfel, udvart tart a tuillériákban, megszoritja a hírlapok számát és a megmaradtakra behozza a cenzurát. Az akadémiának társadalomtudományi osztályát feloszlatta s a neki nem tetsző írókat, mint madame Staelt, kitiltotta az országból. Így veti árnyékát előre a későbbi császár. Napoleonról, a consullról szól a Nagy Képes Világtörténet most megjelent 191. füzete.

A 12 kötetes nagy munka szerkesztője **M a r c z a l i** Henrik, egyetemi tanár, ki egyúttal a kötet írója is. Egy-egy gazdagon illusztrált kötet ára diszes félbőr kötésben 16 korona; füzetenként is kapható 60 fillérré. Megjelen minden héten egy füzet. Kapható a kiadóknál (Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság Budapest, VIII. Üllői út 18. sz.) s minden hazai könyvkereskedés útján, havi részletfizetésre is.

Megjelent Don Quijotte Költői elbeszélés. Irta: **C s e n g e y** Gusztáv. Eperjes, **K ó s c h** Arpád könyvnyomtató intézetéből 1903. Ara 4 korona. Felhívjuk reá olvasóink szives figyelmét. Ismertetését valamely legközelebbi számban hozzuk.

Gyönyörű ajándék jut mindazoknak teljese-
sen ingyen és bérmentetlenül, a kik az „Egyetér-

tés' politikai napilap előfizetőinek díszes sorába lépnek. Ez az ajándék egy értékes díszmű, a melynek egyetlen művelt magyar család könyvtárából se szabad hiányoznia. A munka a Rákócy korszak ismeretése lesz írásban és képen, hivatott írók és ihletett művészek alkotásában hű tükrö Magyar ország legszebb és legdícsőbb korszakának. A pompás díszművet karácsony ünnepére minden egyes előfizetőjének megküldi az „Egyetértés,” s ezenfelül az előfizető a legjobb, legterjedelmesebb és legmagyarabb újságot kapja naponként. S ez sokat jelent a mai válságos politikai viszonyok között, a mikor a nemzeti jogoknak és szabadságoknak jóformán utolsó védőbástyája a hazafias sajtó. A küzdelem nehéz napjaiban ez a sajtó híven kitartott a harcok mellett, s míg egyfelől buzdította és bátorította a küzdőket, másfelől megnyerte számukra a felébredt közvéleményt, a melynek vezetője és szószólója lett. A sajtó e nemes versenyében mindvégig az „Egyetértés”-é volt az elsőség s a diadalból őt illeti meg az oroszlánrész. Az „Egyetértés” mind ezeken felül a legterjedelmesebb és legjobban értesült magyar újság, a mely nemcsak a közlések leggazdagabb tárháza, de irodalmi művekből is a legkiválóbbakat és legértékesebbeket adja olvasóinak. Az „Egyetértés” előfizetési ára egy hónapra 1 forint 80 krajcár s előfizetni lehet (legcélszerűbben postautalványon) a kiadóhivatalban, vármegye utca 11. szám.

RENDELETEK

Az adott esetben vagyis N. N. temetése címén a lelkésznek semmiféle követelése nem lehet a községgel szemben. Ugyan is a lelkész a vele felvett nyomozási jegyzőkönyvben maga beismeri, hogy a halottat szegénysége alapján lelkipásztori hivatásából kifolyólag köteles volt díjtalanul eltemetni. Az a kifogása a lelkésznek, hogy a halott erkölcstelen előélete alapján megfosztandó volt az egyházi temetéstől, helyt nem állhat, mert ha valóban oly alapos kifogás alá esett volna N. N., nem vállalkozott volna a lelkész díjazás mellett sem a temetésre. Miért is ezen üres kifogástól eltekintve megállapítható, hogy a lelkész vonatkozásának tulajdonképeni oka az volt, hogy az azal magának stóladijat biztosítson, noha maga beismeri, hogy díj nélkül is kötelességében állott a halottnak egyszerű, pompa nélküli eltemetése, a mely kötelesség elmulasztása s a hatósági közbelépés indokolatlan felidézése által hivatásszerű kötelemei ellen vétett. A mi illeti a lelkésznek a 8 korona stóladijra való igényét, a község e díj megtérítésére semmikép nem kötelezhető, miután a rendőrfőkapitány s a városi polgármester felhívásaiban a lelkész által teljesített nagyobb pompájú temetés,

a melynek a 8 korona díját képezné, nem kívántatott s maga a lelkész is beismeri, hogy a díszesebb temetésre a rokonok unszólására vállalkozott. Végül kijelentem, hogy az 1899. évi 51.000. sz. a. kiadott belügyminiszteri szabályrendelet 16. §-ában a községre háritott gondoskodás nem terjed ki az illetékes felekezeti lelkész által temetés címén támasztható díjkövetelés fedezésére. Ily címen a községet költséggel terhelni nem kívántam. (Belügyminiszter 63.252/1903. sz.)

ÜZENETEK

Kézirat visszaküldésére nem vállalkozunk.

Sch. A. Megjelenik a legközelebbi számban. — **R. K.** Szivesen. — **Többeknek.** Tisztelettel kérjük mindazon előfizetőinket és olvasóinkat, a kik valami küldeményvel vagy bármi ügygyel lapunkhoz fordulnak, azt vagy a laptulajdonos és kiadó, vagy a fel. szerkesztő címe alatt tegyék és nem a lelkészi hivatalnak címezve. Azon t. olvasóinkat pedig, a kik kiadványaik beküldésével, azok ismertetésére kértek fel minket, kérjük egy kis türelemre. A felhalmazódott anyagot egy-két számba nem szoríthatjuk. (Szerk.)

Uzletem fennállása alatt 116 ev. ref. egyháznak szolgáltam munkámmal.

Orgona építészeti műterem

↔ Debreczenben, ↔

Darabos-utca 7. sz. a. (a Collegium mellett.)

Fennáll 1893 óta.

Teljesen e célra épített házamban készítem a mai kor legtökéletesebb vívmánya szerint bármily kivitelű új orgonákat s azokért a legmesszebbmenő jótállást vállalom.

Orgona építészetem, mint az ev. ref. egyházak érdekét szolgáló intézmény, e téren az országban egyedül áll.

Munkám jószágával elértem azt, hogy minden évben növekszik a cégen iránti bizalom, s igérem ezúttal is, hogy továbbra is úgy az árakban, mint a kivitelben egyházam érdekét tartom első sorban is szem előtt és teljes megbízhatóságra törekszem. Elvállalok régi orgonák átalakítását, áthelyezését, tisztítását, hangolását és javítását vagy évi gondozását mérsékelt áron, több évre menő jótállás mellett.

A nagytiszteletű és tekintetes egyházi előjáróság és az adományozó közönség, valamint a kántor, orgonista és tautó urak szives pártfogásába továbbra is ajánlva magamat, maradtam

teljes tisztelettel

Kerékgyártó István

2 25-16

orgona építő

Határozott árak, elsőrendű minőség, erőteljes nemes hangzású orgonák.

Műteremben megrendelt orgonák mindenkor vannak felállítva.

Érdekfordókat szivesen látok, levelekkel készséggel szolgálok.

Pályázat.

Alsó-Skálnokon (Kishonti egyházmegye) a

lelkészi állomás

betöltendő lévén arra a tiszai egyházkerületi lelkészválasztási szabályrendelet értelmében pályázatot nyitok. Lakáson kívül javadalom 10 kat. hold 227 □' szántó föld 6 kat. hold 596 □' rét, 1 kat. hold 1024 □° kert Egy úrbéri telek után járó legettetési jog. Földmunkaváltság 540 kor. 57 kiló tiszta buza. Tüzifa 18 bécsi öl. Egyes kisebb járandóságok és stóla Congrua 346 k. 26 f. Istentisztelet nyelve tót. Pályázat ez évi szeptember 30-ig hivatalomhoz küldendő.

Rimaszombat, 1903. szept. 14.

Glauf Pál

főesperes.

Pályázat.

Gömör-Rákón (Kishonti egyházmegye) a

lelkészi állomás

betöltendő lévén: arra, a tiszai egyházkerületi lelkészválasztási szabályrendelet értelmében pályázatot nyitok. Lakáson kívül javadalom: 15 kat. hold 1331 □ öl szántó föld, 6 kat. hold 333 □ öl rét, 4 kat. hold 134 □ öl legelő, 1 kat. hold 1231 □ öl kert. Földmunkaváltság 520 korona. — Kézpénz 50 korona 40 fillér. — 46 Hektoliter és 12 liter rozs. 16 bécsi öl fa. Egyes kisebb járandóságok és stóla. Congrua nincs. Istentisztelet nyelve tót s részben magyar. Pályázat ez évi szeptember 30-ig hivatalomhoz küldendő.

Rimaszombat, 1903. szeptember 14.

Glauf Pál

főesperes.

2-1

Lelkész és tanító urak szives figyelmébe.

Kaphatók nálam

. ISKOLAI ANYAKÖNYVEK.

ISKOLAI NAPLÓK

és

MULASZTÁSI NAPLÓK,

továbbá

KERESZTELÉSI, ESKETÉSI ÉS HALÁLOZÁSI

ANYAKÖNYVEK

és

KIVONATOK

s vállalkozom bármily nagy terjedelmű

MŰVEK,

JEGYZŐKÖNYVEK és ISKOLAI KÖNYVEK,

végre

ROVATOS IVEK

elkészítésére.

A megrendelt tárgyakat kívánatra bekötve szállítom.

VERES LAJOS Orosházan.

Pályázat.

KÁPLÁNT

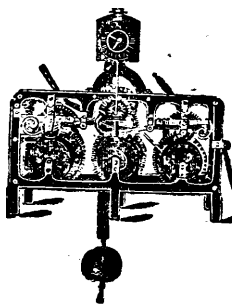
keresek, ki a tót nyelvben jártas Fizetése 800 kor. és ellátás. — Bővebben levélileg

Szarvas, 1903. szept. 16.

Placsó István

ig lelkész.

Torony-órák,

palota, városházi-, gyári és laktanya-órák bereendezését a legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly utóda

Müller János

első magy. óragyár gőzberendezéssel Budapest, VII. Csömöri-út 50. szám saját házban. Képes árjegyzékek és költségetések bérmentve.

42. 10-5.